

ЕКСПЛІЦИТНО-ПЕРФОРМАТИВНІ ВИСЛОВЛЮВАННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Пархоменко В. О., студ. гр. ПРС-32,
Медвідь О. М., к. філол. н., доц. СумДУ

На сучасному етапі лінгвістика зробила рішучий поворот від системно-структурних досліджень у бік досліджень мови в живому функціонуванні у різних сферах комунікації, до вивчення функціонування мови як засобу спілкування та мовленнєвого впливу.

Мовлення являє собою частину дійсного світу, і кожного разу воно відбувається з певною метою. Як дія, мовлення найбільш очевидно проявляє себе на прикладі перформативних висловлювань. Перформативність розглядається як специфічна властивість деяких дієслів, що формують експліцитні перформативні висловлювання. При цьому вважається, що дані дієслова експліцитно виражають мету мовленнєвого акту.

В основі семантико-прагматичного явища перформативності лежить концепція, згідно з якою сказати щось означає зробити щонебудь, а вимовити висловлювання з якоюсь метою (інтенцією) означає зробити дію з певним ефектом на адресата мовленнєвого акту. Дієслова, що виражають відношення до пропозиції того, хто говорить, та відношення до адресата мовлення, називаються перформативними. Сам термін "перформатив" з'явився в теорії мовленнєвих актів, основні ідеї якої були викладені Дж. Остіном в курсі лекцій під назвою "Слово як дія." У трактуванні вченого термін "перформатив" вживається як більш коротка і зручна форма терміна "перформативне висловлювання".

Перформативи – це слова і висловлювання, саме проголошення яких одночасно означає вчинення дії, котру вони називають. Вони репрезентуються в мовленнєвих актах заповітів, вибачення, запрошення, слів обіцянки тощо. Бажаний результат таких мовленнєвих актів набувається реалізацією умов, що кваліфіковані як умови успішності.

Експліцитний перформатив – це перформатив, в якому "я" експліковано в вербальній формі, тобто коли виконувана дія супроводжується словами, що її описують, і при цьому опис дії невід'ємний в акті мовлення від самої дії. Експлікація призначена для того, щоб прояснити розуміння висловлювання, вона вказує на те, як його слід сприймати. Наприклад: *I hereby warn you that you will be*

punished next time (експліцитний перформатив); A student talks to his teacher: "I am sorry to be late." (імпліцитний перформатив).

Система англійських перформативних дієслів розвинута досить широко, їх кількість нараховує близько трьохсот. До сих пір залишається спірним питання про те, за якими критеріями розмежовуються перформативні і неперформативні дієслова, а також за яких умов перформативні дієслова отримують перформативну реалізацію.

Перша умова вимагає відсутності у значенні дієслова компонентів, що суперечать сутності перформативного вживання. Якщо дієслово позначає дію, яку в принципі не можна виконати за допомогою виголошення одного речення, то це дієслово не може бути перформативним. Друга умова, що на семантичному рівні визначає для дієслова можливість перформативного або неперформативного вживання, розглядає природність або виправданість для даного дієслова перформативного вживання.

Однак не в кожному випадку перформативне речення може вживатися у своєму перформативному значенні. Речення по типу *I promise to call and see you on Sunday* може вживатися для передачі звичайної повторюваної дії: *Whenever I see you on Friday I always do the same thing: I promise to call and see you on Sunday.*

Структурними особливостями англійських перформативів є наступні їх характеристики: дієслово перформативного речення не може мати форму минулого або майбутнього часу; перформативне речення не може бути негативним; не допускається включення до складу перформативних речень модальних слів. Залежно від комунікативної ситуації в експліцитно-перформативних висловлюваннях англійської мови допускається вживання дієслова не лише у 1-ій особі однини теперішнього часу дійсного способу, але й вживання форми множини, Present Continuous та застосування пасивних конструкцій.

Перспективним є тенденція до порівняльних, міжмовних досліджень перформативності, що представляє інтерес не тільки в плані дослідження особливостей даного лінгвістичного явища в кожній з мов, але й в аспекті розвитку прагмалінгвістики, лінгвістичної семантики, загальної теорії мови. Результати подібних досліджень можуть бути застосовні в таких лінгвістичних напрямках, як лінгвокультурологія, міжкультурна комунікація, теорія перекладу, стилістика та інтерпретація тексту.

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів, м. Суми, 21-22 квітня 2014 р. / Відп. за вип. О.М. Сушкова. — Суми : СумДУ, 2014. — С. 42-44.